

การพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย
โดยใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ
DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN
GROUP WORKING ABILITY WITH THE USE
OF LEARNING EXPERIENCE PROJECT

อรชума เพชรนาถ/Onchuma Phetnat¹
รัฐดาว พิศาลพงศ์/Rathdow Phisalaphong²
จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย/Jitirat Saengloetuthai³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการใช้ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ และเปรียบเทียบความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 โรงเรียนเทศบาล 2 อำนาจวิทย์ สังเกตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการใช้ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี
2. ผลการศึกษาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย หลังการใช้ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการสูงกว่าก่อนการใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ เด็กปฐมวัย

¹นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³อาจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) study the group working ability of the preschool children by using the learning experience project approach; and 2) compare the group working ability of the preschool children, before and after using the learning experience project approach. Samples were 30 the preschool children of Tessaban 2 Amnuaywit under The City of Songphinnong, Suphanburi Province. The instruments were: 1) learning experience project approach; 2) group working observation form behavior of the preschool children in group working. The data were analyzing with percentage mean, standard deviation and t – test dependent.

The findings of this research showed:

- 1) The findings of the preschool children in group working by using the set of the experience in learning project approach was overall at good level.
- 2) The result of ability of the preschool children in group working had higher posttest scores than pretest scores at the level of .05 significance

Keywords: group working ability, project approach, preschool children.

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 18) ได้ระบุเกี่ยวกับลักษณะของการทำงานในสภาพสังคมปัจจุบันไว้ว่า จำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกัน หรือทำงานเป็นกลุ่ม (Group Work) ทั้งนี้เพราะว่า การทำงานคนเดียวมักจะได้น้อย เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของกำลังสติปัญญา จึงทำให้การทำงานกลุ่มมีบทบาทมากขึ้น ซึ่งการทำงานเป็นกลุ่มนั้นจะต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ต้องยอมรับในศักยภาพของคนอื่น ๆ มีการทำงานร่วมกันโดยมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและมีทักษะความสามารถในการทำงานอย่างมีแบบแผน นอกจากนี้ผลงานที่เกิดจากการทำงานเป็นกลุ่มอย่างมีขั้นตอน ย่อมทำให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการทำงานกลุ่มยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันจึงเป็นการพัฒนาให้เกิดความเจริญงอกงามในทุกด้าน สอดคล้องกับ กาญจนา ไชยพันธ์ (2549: 3) กล่าวว่า การที่บุคคลมารวมกันเพื่อศึกษาประสบการณ์ของกลุ่มหลาย ๆ ฝ่าย ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำ ผู้ตาม ความคิด ฝึกปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมีการศึกษาจากประสบการณ์ โดยผู้ศึกษาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 152) การจัดการเรียนการสอนในเด็กปฐมวัยหรือนักเรียนในวัยอนุบาลก็เช่นเดียวกัน ควรจะนำกิจกรรมกลุ่มมาช่วยส่งเสริม

การเรียนรู้แก่เด็กอนุบาลในทุก ๆ ด้าน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังที่ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 100) ได้กล่าวว่า การฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มมีความสำคัญ เพราะเป็นการฝึก เป็นประชาธิปไตย ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ฝึกการแสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ ฝึก ความรับผิดชอบในการทำงาน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีน้ำใจ ฝึกมารยาทการพูดและการฟัง สอดคล้องกับทศนา เขมมณี (2547: 143) ซึ่งกล่าวว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำงาน กลุ่มที่ดีจะช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางสังคม และขยายขอบเขตของการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น นอกจากนี้การทำงานกลุ่มยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดี เพราะเป็นการจัดกระบวนการ สอนที่เน้นทักษะการทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วม กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงและสามารถนำความคิดที่ได้ จากการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ซึ่งการทำงานกลุ่มช่วยพัฒนาผู้เรียน ทั้งในด้านสร้างสัมพันธภาพ และประสิทธิภาพในการทำงานกับผู้อื่นช่วยในการฝึกทักษะทางสังคม เช่น การให้การยอมรับ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความรับผิดชอบ การรู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง และมีความสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี แต่ปรากฏว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน การทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่มของเด็กยังทำได้น้อย

ชอลดา ขวัญเมือง (2541: 136) กล่าวว่า สภาพการเรียนการสอนที่เป็นความจริง พบว่า ผู้เรียนในห้องไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ ขาดการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ขาดความสามัคคี ไม่กล้าแสดงออก ไม่ค่อยช่วยเหลือในการทำงานร่วมกัน ผลงานที่ปรากฏไม่สร้างสรรค์และไม่เป็นที่น่าสนใจ (กรมวิชาการ, 2534: 83) ดังที่ กรมวิชาการ, 2539: 11 ซึ่งกล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ หลากหลายวิธีทำให้นักเรียนสนใจบทเรียนซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กได้พัฒนา ไปอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ โดยอาศัยกระบวนการคิดหา คำตอบในเรื่องนั้น ๆ โดยครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับมัลลย์ สิงหะมา (2542: 6) ได้กล่าวว่า การสอนแบบโครงการเป็นการสอนโดยใช้ เทคนิควิธีการหลายรูปแบบมาผสมผสานร่วมกันระหว่างการทำงานกลุ่ม การสอนคิด การสอน แก้ปัญหา การสอนแบบปริศนาความคิด และการสอนแบบร่วมกันคิด ทั้งนี้มุ่งหวังให้นักเรียนเรียนรู้ เรื่องใดเรื่องหนึ่งจากความสนใจอยากรู้ของนักเรียน โดยผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง สรุปความรู้ได้ด้วยตนเองโดยครูสนับสนุนให้ผู้เรียน ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ทั้งนี้ วรนาท รักสกุลไทย (2551: 26) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบโครงการเป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กเรียนรู้อย่างละเอียดลึกซึ้งในเรื่องใกล้ตัวและเป็นเรื่อง ที่น่าสนใจสำหรับเด็ก การเรียนรู้แบบนี้เป็นการบูรณาการให้เด็กได้ใช้ทักษะต่าง ๆ ที่มีอย่างเหมาะสม และเรียนรู้เพิ่มเติม เด็กจะสนุกสนานกับการเรียนรู้ และความสำเร็จในการทำงาน เข้าใจและจดจำ เรื่องที่เรียนรู้ไปได้นาน เด็กเรียนรู้ที่จะตั้งคำถามเพื่อแสดงออกถึงความสงสัยของตนเองและเรียนรู้ว่า

คำตอบของคำถามหรือข้อสงสัยเหล่านั้น เขาสามารถหาได้จากแหล่งเรียนรู้หลาย ๆ แห่ง เด็กสามารถสืบค้น สำนวจได้เองโดยไม่ต้องถามหรือหวังว่าครูจะเป็นผู้ให้คำตอบได้ในทุกเรื่อง ครูจะเป็นผู้ชี้แนะและเป็นที่ปรึกษาในการทำโครงการ ดังที่ นกเนตร ธรรมบวร (2542: 205) ได้กล่าวว่า จากความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการที่ได้กล่าวมาจะพบได้ว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการสามารถช่วยให้เด็กได้มีโอกาสใช้ทักษะที่มีอยู่และเพิ่มความชำนาญในทักษะนั้นยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นความสามารถภายในตัวเด็กและความสนใจของเด็กจากงานหรือกิจกรรมที่เด็กได้ทำ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการยังส่งเสริมให้เด็กรู้จักการตัดสินใจว่าควรทำอะไร และผู้ใหญ่ควรให้ความยอมรับในความต้องการของเด็กที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีครูเป็น ผู้แนะนำและเด็กเป็นผู้ตัดสินใจ และลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด วางแผน และลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มอย่างอิสระ ซึ่งในปัจจุบันครูได้นำการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในรูปแบบต่างๆ มาใช้เพื่อพัฒนาเด็ก

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสอนนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนเทศบาล 2 อำนวนวิทย์ สังกัดเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จึงเล็งเห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงควรปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนโดยปลูกฝังและให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงานกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการทำงานกลุ่มที่ดีวิธีหนึ่ง คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ เพราะเป็นการสอนที่ช่วยเสริมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและฝึกปฏิบัติการทำงานเป็นกลุ่ม และจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2 (พ.ศ. 2549-2553) ของโรงเรียนเทศบาล 2 อำนวนวิทย์ ในมาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ระดับคุณภาพพอใช้ ส่วนข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอก คือให้สถานศึกษาจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเพื่อให้มาตรฐานนี้มีระดับการประเมินที่สูงขึ้นในการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 3 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีตามแนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการมาเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

วิธีดำเนินการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4-5 ปี ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 2 อำเภอยะบือ จังหวัดยะลา 2 อำเภอเมืองสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2554 จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 120 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4-5 ปี ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling technique) โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม/ห้อง จ้างลากมา 1 กลุ่ม/ห้อง มีพื้นฐานความรู้ใกล้เคียงกัน และอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การสอนโดยใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การร่วมมือ 2) การช่วยเหลือแบ่งปัน 3) ความรับผิดชอบในหน้าที่ และ 4) การเป็นผู้นำ ผู้ตาม

ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที โดยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554

รูปแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One – Group Pretest – Posttest Design) (ลิวน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538: 249)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ
2. แบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1. ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

1.1 ศึกษาหลักการและวิธีการสร้างชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.2 สร้างชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการที่ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ 1) ระยะเริ่มต้นโครงการ 2) ระยะพัฒนาโครงการ 3) ระยะรวบรวมสรุปโครงการ ดังนี้

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ

เป็นระยะที่ครูสังเกต/สร้างความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก แล้วตกลงร่วมกันเลือกหัวเรื่องเพื่อทำการศึกษาอย่างลุ่มลึกต่อไป ในระยะนี้มีขั้นตอนซึ่งจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติอยู่ 2 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

- 1) การสังเกตหรือสร้างความสนใจของเด็ก เมื่อครูสังเกตเห็นว่าเด็กสนใจในเรื่องราวใด ครูจะนำเรื่องราวนั้นมาอภิปรายร่วมกับเด็ก ให้เด็กเป็นผู้เลือกว่าจะศึกษาหรือเรียนรู้เรื่องใด แล้วกำหนดเรื่องนั้นให้เป็นหัวข้อโครงการ
- 2) การร่วมกันกำหนดหัวเรื่องของโครงการ โดยนำเรื่องที่เด็กสนใจมาอภิปรายร่วมกัน ให้เด็กมีการแลกเปลี่ยน นำเสนอความรู้เดิมเกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการ

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

เด็กกำหนดหัวข้อคำถามหรือประเด็นปัญหาที่เด็กอยากรู้เกี่ยวกับเรื่องที่กำหนดเป็นหัวข้อโครงการ แล้วตั้งสมมติฐานมาตอบคำถามเหล่านั้น ทดสอบสมมติฐานด้วยการลงมือปฏิบัติ จนพบคำตอบด้วยตนเอง ในระยะนี้มีขั้นตอนที่จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติตามกระบวนการแก้ปัญหาอยู่ 4 ขั้นตอน คือ

- 1) กำหนดปัญหาที่จะศึกษา ขั้นนี้ครูต้องมีบทบาทช่วยแนะนำเด็ก ๆ ให้เลือกประเด็นปัญหาที่ไม่ง่ายหรือยากจนเกินไป
- 2) เด็กตั้งสมมติฐานเบื้องต้น โดยใช้ความรู้เดิมที่มีอยู่ ครูควรช่วยกระตุ้นความคิดของเด็กให้ขยายคำตอบ และจัดทำป้ายแสดงเรื่องราวของการทำโครงการของเด็กแสดงไว้ในห้องเรียน
- 3) เด็กตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้น ครูเตรียมอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อให้เด็กได้ดำเนินการทดสอบสมมติฐานของเขา ครูถ่ายภาพขั้นตอนการทำงานบันทึกคำพูดเกี่ยวกับการทำงานของเด็กไว้
- 4) เด็กสรุปข้อความรู้จากผลการตรวจสอบสมมติฐาน

ระยะที่ 3 รวบรวมสรุปโครงการ

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของโครงการที่เด็กค้นพบคำตอบของปัญหาแล้ว และเด็กได้แสดงให้เห็นว่าสิ้นสุดความสนใจในหัวเรื่องของโครงการเดิม และหันเหความสนใจออกไปสู่เรื่องใหม่ มีการจัดแสดงผลงานตลอดโครงการ และเชิญผู้อื่นมาชมด้วย เช่น เพื่อน ผู้ปกครอง ฯลฯ

1.3 นำชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ปรับปรุงแก้ไขชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.4 นำชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และสอบถามความคิดเห็นในการปรับปรุง

โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC = Index of Item Objective Congruence) ระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และการวัดผลประเมินผล ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมีช่วงคะแนนระหว่าง 0.67-1.00

1.5 ปรับปรุงชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.6 นำชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/3 โรงเรียนเทศบาล 2 อำนาจวิทย์ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อหาความเหมาะสมของเวลา กิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล

1.7 นำชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนเทศบาล 2 อำนาจวิทย์ จำนวน 30 คน

2. แบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย

2.1 ศึกษาหลักการและวิธีการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย จำนวน 1 ชุด โดยประเมินด้านการร่วมมือ การช่วยเหลือแบ่งปัน ความรับผิดชอบในหน้าที่ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม โดยสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 3 ระดับ

2.3 เสนอแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย แก่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.4 เสนอแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย แก่ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ในการถาม ที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

2.5 หาความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสังเกตพฤติกรรมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .967

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองมีขั้นตอน ดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย ก่อนการใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ มีการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ประกอบไปด้วย ระยะเวลาของโครงการ 3 ระยะเวลาใหญ่ ๆ คือ ระยะเวลาที่ 1 เริ่มต้นโครงการ ระยะเวลาที่ 2 พัฒนาโครงการ ระยะเวลาที่ 3 รวบรวมสรุปโครงการ ไปใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 โรงเรียนเทศบาล 2 อำนาจวิทย์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ใช้เวลาวันละ 30 นาที ระหว่างวันที่ 6 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2555

3. สังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย หลังจากใช้ชุด
ประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

4. เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ก่อนนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยค่าเฉลี่ย
($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนพฤติกรรม
ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.00	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมความสามารถใน การทำงานเป็นกลุ่ม อยู่ในระดับ ดี
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.50	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมความสามารถใน การทำงานเป็นกลุ่ม อยู่ในระดับ พอใช้
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมความสามารถใน การทำงานเป็นกลุ่ม อยู่ในระดับ ปรับปรุง ควรมีการส่งเสริมความสามารถในการ ทำงานเป็นกลุ่ม

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้
ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความสามารถ
ในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้ชุด
ประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของ
เด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

n = 30

ความสามารถ ในการทำงานกลุ่ม	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			ลำดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
การร่วมมือ	1.60	.21	พอใช้	2.70	.22	ดี	2
การช่วยเหลือแบ่งปัน	1.54	.21	พอใช้	2.67	.17	ดี	3
ความรับผิดชอบในหน้าที่	1.64	.20	พอใช้	2.66	.15	ดี	4
การเป็นผู้นำ ผู้ตาม	1.60	.18	พอใช้	2.77	.15	ดี	1
โดยภาพรวม	1.59	.13	พอใช้	2.70	.09	ดี	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า หลังการใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ด้านการร่วมมือ ด้านการช่วยเหลือแบ่งปัน และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้โดยใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ

n = 30

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t	p
ก่อนเรียน	20	12.86	.73	4.73	0.143	33.03*	.00
หลังเรียน	20	17.60	.72				

P < .05

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ผลการศึกษาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยหลังใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการสูงกว่าก่อนใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หลังจากนำชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการและแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้และได้ประเมินผลการทดลองชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการและแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยแล้วผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาปรับปรุงชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการและแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยทั้งในด้านเนื้อหาและรายละเอียดที่เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียน เพื่อให้ได้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการและแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะสมบูรณ์ พร้อมนำไปใช้พัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยต่อไป

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการของเด็กปฐมวัย นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ด้านการร่วมมือ ด้านการช่วยเหลือแบ่งปัน และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย ด้านการเป็นผู้นำ ผู้ตามสูงที่สุด ซึ่งครูให้โอกาสเด็กเป็นผู้ควบคุมการสนทนาหรือการทำกิจกรรม แล้วครูเป็นผู้ตามเพราะโดยทั่ว ๆ ไปแล้วครูมักจะเป็นผู้ควบคุมกำกับอยู่เสมอ โดยเฉพาะในเวลาที่ครูถามคำถาม ตัวคำถามของครูจะเป็นตัวคอยควบคุมเด็กไปในตัว ครูพยายามเปิดโอกาสให้เด็กเป็นฝ่ายควบคุมกำกับบ้าง วิธีการก็คือเมื่อเกิดการสนทนาครูเป็นฝ่ายยอมรับและสนับสนุนข้อมูลของเด็กเพื่อให้เด็กเป็นผู้นำในการสนทนาในครั้งนั้น ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนา มัคคสมัน (2550: 67) กล่าวว่า ครูกับเด็ก ๆ ผลัดกันเป็นผู้นำ ผู้ตาม ในบรรยากาศของการเรียนการสอนตามรูปแบบโครงการนี้ ครูกับเด็ก ๆ จะผลัดกันเป็นผู้สอน ผลัดกันเป็นผู้เรียน ผลัดกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง ผลัดกันเป็นผู้นำ ผู้ตาม เพราะการที่เด็กต้องเป็นผู้ตามตลอดเวลาจะทำให้เขาไม่มีโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเอง หรือฝึกการตัดสินใจด้วยตนเองและเรียนรู้จากผลการตัดสินใจนั้น แต่เมื่อเด็ก ๆ และครูผลัดกันเป็นผู้นำ และผู้ตามแล้วบรรยากาศของความไว้วางใจการเคารพซึ่งกันและกัน และความปรารถนาที่จะเรียนรู้จะเกิดขึ้น ครูกับเด็กจะรับฟังความเห็นของกันและกัน เด็ก ๆ จะมีความรู้สึกมั่นคง เป็นอิสระสามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์รับรู้ถึงความสามารถและข้อจำกัดของตนเอง ครูกับเด็ก ๆ สามารถผลัดกันเป็นผู้นำ และผู้ตาม ดังงานวิจัยของเสาวนีย์ รื่นสุข (2552: 58-59) ได้ศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ มีพฤติกรรมการร่วมมือโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการมีความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มหลังการใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการสูงกว่าก่อนการใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุดาพร วิจิตชัยชาคร (2551: 87) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยปกติและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วมหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพฤติกรรมด้านสังคมโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการยอมรับ และด้านการแบ่งปัน

สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของศิรินาถ บัวคลี (2549: 77-79) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงงานสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน และเด็กมีความตั้งใจกระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้า มีความรับผิดชอบในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย มีการวางแผนการทำงานและสรุปผลงานกลุ่ม มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับครู สอดคล้องกับ จิราภรณ์ ศิริทวี (2541: 14) ได้กล่าวว่า การทำงานกลุ่มช่วยให้เกิดการร่วมมือในการทำงาน ส่งผลก่อให้เกิดการช่วยเหลือกัน การเป็นผู้นำ ผู้ตาม การรับผิดชอบ การตัดสินใจ การแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง ทั้งนี้เนื่องมาจากชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกเรียนรู้สิ่งที่ตนสนใจอย่างลุ่มลึก เด็กได้แสดงความคิดเห็นที่จะเลือกเรียนในหัวเรื่องที่เด็กสนใจและใกล้ชิด เด็กมีส่วนร่วมในการช่วยคิดและเลือกทำกิจกรรม อันนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมาย ได้ลงมือปฏิบัติจริงในการค้นคว้าหาคำตอบจากสื่อ วัสดุ และแหล่งความรู้ที่เป็นของจริง ได้ใช้ความคิดตามความเข้าใจในประสบการณ์จากการเรียนรู้นั้น ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นภายใน และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตัวเด็ก มุ่งพัฒนาเด็กให้พัฒนากระบวนการคิด สามารถลงมือปฏิบัติงานและแก้ปัญหาได้ และเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กโดยผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเลือกทั้งกิจกรรมที่จะทำเอง รวมทั้งเลือกวิธีการในการปฏิบัติเอง ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เด็กได้คิด เลือก และทำในสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการ และสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก กิจกรรมที่ครูเตรียมให้เด็กเลือกจึงต้องเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ และพัฒนาการของเด็ก นอกจากนั้นครูจะเป็นบุคคลสำคัญที่กระตุ้นให้เด็กคิดและทำในสิ่งใหม่ที่ทำหายความสามารถเด็ก รวมทั้งเป็นผู้คอยช่วยเหลือแนะนำให้เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จ อันจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจของเด็กและครูจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการฝึกการทำงานกลุ่มของเด็ก ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย พบว่า กิจกรรมและลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะของการทำกิจกรรมแบบโครงงาน “ต้นไม้” นั้น พัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย โดยใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงาน ครูต้องให้โอกาสและเวลาในการปรับตัวของเด็ก ให้เด็กทำงานเป็นกลุ่มสอดคล้องกับอายุของเด็กและสิ่งที่เด็กควรรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างหลากหลายตามความเหมาะสมกับบริบททางสังคมของเด็ก

1.2 การจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ต้องมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนเด็กที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

1.3 การใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์อย่างหลากหลาย ครูควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ คำนว้า ทดลอง และค้นหาคำตอบโดยให้เหมาะสมกับเรื่องที่เรียนรู้ สภาพแวดล้อมโดยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มกับวิธีสอนอื่น ๆ ในเนื้อหาเดียวกัน เพื่อจะได้เป็นการส่งเสริมและหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษากการพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนอื่น ๆ นอกเหนือจากรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการ เช่น การเรียนการสอนแบบไฮสโคป และการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง

2.3 ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้บูรณาการเรียนรู้นักกับนวัตกรรมอื่น ๆ เช่น การพัฒนาการคิดแก้ปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัย

สรุป

การพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการของเด็กปฐมวัย เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้ง จากเรื่องที่เด็กสนใจและเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ เด็กได้ร่วมมือกันวางแผนกำหนดแนวทางการเรียนรู้ และใช้ระยะเวลาตามความต้องการของเด็ก เป็นการส่งเสริมความสามารถในการทำงานกลุ่มของเด็กปฐมวัย อย่างมีความสุข โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกกระตุ้นให้คิดและเป็นผู้ร่วมงานไปพร้อมกับการสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2534). การสอนและการสอบที่เน้นกระบวนการ.

กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.

_____. กรมวิชาการ. (2539). แนวทางการวัดและประเมินความพร้อมในการเรียน.

กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.

- กาญจนา ไชยพันธ์. (2549). **กระบวนการกลุ่ม**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล. (2546). **กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิราภรณ์ ศิริทวี. (2541, มีนาคม). การเรียนแบบสร้างองค์ความรู้. **วารสารรักลูก**, 16 (182), 114.
- ช่อลดา ขวัญเมือง. (2541). **กิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน**. กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒน์.
- ทิตนา แหมมณี. (2547). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงนตร ธรรมบวร. (2542). **การวิเคราะห์เรื่องราวการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลัย สิงหะมา. (2542). **ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนการสอนแบบโครงงาน**. กรุงเทพมหานคร: ดับพลิวเจอร์พเพอดี.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วนนาท รักสกุลไทย. (2551, สิงหาคม). **เมื่อพ่อแม่เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับลูก**. Family weekend.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2550). **การสอนแบบโครงการ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิรินาถ บัวคลี. (2549). **การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงงาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุดาพร วิจิตชัยชาคร. (2551). **ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาการของพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนร่วม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2545–2559)**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- เสาวนีย์ รื่นสุข. (2552). **พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). **หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.